

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
25/6168 - LIN

Dato
05.11.2025

Dokument 8:12 S (2025-2026) - representantforslag om en kraftinnsats for forebygging og bekjempelse av ungdomskriminalitet

Jeg viser til oversendelse 13. oktober 2025 av representantforslag fra Abid Raja, Guri Melby og Grunde Almeland om en kraftinnsats for forebygging og bekjempelse av ungdomskriminalitet (Dokument 8:12 S (2025-2026)).

Regjeringens fremste mål er å skape et trygt samfunn for alle. Den siste månedens hendelser med eksplosjoner og alvorlige voldshandlinger, røkkes ved trygghetsfølelsen vår. At flere av disse hendelsene involverer barn under den kriminelle lavalder, gjør det ekstra alvorlig. Trusselen fra kriminelle nettverk i Europa har aldri vært større. I kombinasjon med en utvikling der barn og unge rekrutteres til kriminalitet, gir det grunn til alvorlig bekymring. Internasjonale aktører utnytter åpne grenser, digitale flater og sårbarheter hos risikoutsatte barn og unge. Det truer både tryggheten til folk flest og tilliten i samfunnet. Det tar regjeringen på største alvor.

Vi skal møte denne utfordringen med tiltak som gir effekt, stanser voldsspiralen og legger til rette for at rekrutteringsgrunnlaget inn mot kriminaliteten er så lite som mulig.

I likhet med forslagstillerne er jeg opptatt av at tiltakene vi iverksetter må være kunnskapsbaserte og sikrer at vi oppnår det vi ønsker – et tryggere samfunn. Jeg er helt enig i at vi for å redusere alvorlig kriminalitet begått av barn og unge, ikke kan lene oss mot strengere straffer alene. Rapporten fra Storberget-gruppen tegner det store bildet og er et godt fundament for den videre innsatsen. Vi skal forebygge at barn og unge involveres i kriminalitet samtidig som vi sikrer at unge som bryter loven møtes med raske og treffsikre reaksjoner. Vårt mål er – i tett dialog med fagmiljøene – å ta grep som virker og som både beskytter barna det gjelder og samfunnet.

Det er innhentet uttalelser fra Barne- og familieministeren og Helse- og omsorgsministeren når det gjelder de punktene i representantforslaget som ligger inn under deres ansvarsområder.

Med dette som utgangspunkt har jeg følgende kommentarer til representantens forslag:

- 1 *Stortinget ber regjeringen finansiere et betydelig teknologisk løft i politiet som skal sikre politiets evne til effektiv forebygging og bekjempelse av digital kriminalitet, og om nødvendig komme tilbake til Stortinget med forslag for å sikre dette.*

Arbeidet med digitalisering og drift av IT-systemer er en nødvendig og viktig prioritering i budsjettet til politiet. Det er behov for en digital omstilling over tid. Dette er avgjørende for å sikre god operativ evne, en mer effektiv kamp mot kriminalitet og adekvat beredskap, og for å kunne yte bedre tjenester til innbyggerne.

Arbeidet med digitalisering i politiet er svært omfattende. Regjeringen har derfor sørget for en konseptvalgutredning (KVU) for å vurdere hvordan en gjennomføring av helhetlig styring av digitaliseringsarbeidet i politiet skal skje. KVU-en er nå gjennomgått av en ekstern kvalitetssikrer og regjeringen vil deretter ta stilling til veien videre og komme tilbake til Stortinget med saken på et senere tidspunkt.

- 2 *Stortinget ber regjeringen styrke det operative samarbeidet med EU-byråer, som Europol og Eurojust, så langt det er mulig innenfor rammene av vårt tilknytningsforhold til EU.*

Samarbeid om grensekryssende barne- og ungdomskriminalitet skjer innenfor rammene av alminnelig internasjonalt samarbeid i straffesaker og gjennom politi- og påtalesamarbeid i konkrete enkeltsaker. Samarbeidet skjer blant annet innenfor rammen av Europol, EUs sentrale politiorgan som skal gi støtte til de nasjonale politimyndighetene i medlemslandene. Støtten gis gjennom innsamling, analyse og bearbeiding av informasjon om alvorlig kriminalitet. Europol har etablert en operativ arbeidsgruppe (Operational Task Force) for å bekjempe den økende trenden med voldsoppgjør på nett og rekruttering av unge personer til alvorlig kriminalitet. Gruppen ledes av Sverige, og består for øvrig av politi fra Norge, Belgia, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland og Nederland.

Eurojust er det europeiske organ for styrking av det strafferettslige samarbeidet på påtalesiden og ble opprettet for å styrke kampen mot alvorlige former for internasjonal kriminalitet. Her samarbeider Norge blant annet med Sverige i såkalte Joint Investigation Teams (JIT) i arbeidet med konkrete saker knyttet til kriminelle nettverk. Norge bidrar også til EUs grense- og kystvaktbyrå (Frontex), til ordningen for sivil beredskap (UCPM) og til det europeiske byrået for den operative forvaltningen av store IT-systemer innen området for frihet, sikkerhet og rettferdighet (eu-LISA). Vår deltakelse og bidrag i disse ordningene bidrar alle til å styrke arbeidet mot grensekryssende kriminalitet.

Videre er det etablert et tett samarbeid med svensk politi og Kripas har utplassert en liaison i Sverige hos sin svenske motsats, Nationella operativa avdelningen, NOA, ved Rikspolisstyrelsen. Formålet med en slik utplassering er å bidra til et effektivt operativt samarbeid, hvor raskere deling av informasjon vil kunne bidra til å forebygge og bekjempe felles nordiske kriminelle trusler. Tjenestepersoner fra Finland, Danmark og Norge sitter samlet og har tilgang til operativ informasjon og ressurspersonell i Sverige. Erfaringen så langt er utelukkende positiv for alle parter.

Internasjonalt samarbeid er en forutsetning når kriminaliteten ikke lenger er lokal, men opererer uavhengig av nasjonale grenser. De gode samarbeidsstrukturene norsk politi allerede har etablert med svensk og europeisk politi gjør politiet egnet til å ha en tett oppfølging av utviklingen på flere kriminalitetsområder, herunder kriminelle nettverk og kriminalitet som handelsvare i andre land.

En eventuell styrking av det operative samarbeidet utover det vi allerede er involvert i, vil bli vurdert fortløpende og er avhengig av det til enhver tid rådende trusselbildet.

3 Stortinget ber regjeringen sørge for høyere prioritering og økt tilgang på ressurser hos politi og påtalemyndighet, til etterforskning av og tiltak knyttet til vold i nære relasjoner

Barn i Norge skal ikke leve under forhold som er egnet til å skade deres utvikling. Tidlig intervensjon i familier der det er vold er av helt sentral betydning for å beskytte utsatte og minske sårbarhet.

Arbeidet mot vold i nære relasjoner er allerede høyt prioritert av regjeringen. I desember 2023 fremmet vi en egen opptrappingsplan for perioden 2024 - 2028. Opptrappingsplanen inneholder 122 tiltak med mål om å forebygge og bekjempe vold og overgrep og i ytterste konsekvens drap. Implementeringen av tiltakene i planen er godt i gang og en statusrapport for arbeidet ble offentliggjort i juni 2025.

Det ble bevilget mer enn 120 millioner kroner til oppfølgingen av planen i 2024 og ytterligere 120 millioner i 2025.

Opptrappingsplanen er en viktig byggestein i regjeringens helhetlige arbeid for å øke tryggheten i samfunnet. Planen legger til rette for mer målrettet forebygging, bedre hjelp til og beskyttelse av utsatte og mer effektiv straffeforfølgning og oppfølging av utøvere. Planen omfatter tiltak innen mange sektorer, blant annet barnehage og skole, barne- og familievern, helsesektor og politi.

Politiets arbeid står sentralt i opptrappingsplanen. Oslo-politiet har hatt gode resultater gjennom å jobbe etter den såkalte RISK-modellen, hvor politispesialister og sosial- og helsefaglige ansatte arbeider sammen i team for å forebygge ny vold. Innsatsen rettes både mot voldutsatte, voldsutøvere og utsattes barn. Regjeringen vil etablere RISK i alle politidistrikt, og har startet opp med Nordland, Sør-Vest og Sør-Øst politidistrikt.

For å sikre at flere saker om vold i nære relasjoner blir etterforsket grundig og at færre saker henlegges har regjeringen iverksatt et etterforsklingsløft og styrket

påtalemyndigheten. I budsjettene for både 2024 og 2025 er det en betydelig satsing på styrket fagledelse i Den høyere påtalemyndighet og økt etterforsningskapasitet og kompetanse i politiet. Dette skal blant annet bidra til en forbedring av arbeidet mot vold og overgrep.

I tillegg har Riksadvokaten og Politidirektoratet i 2025, innført nasjonale styringsindikatorer og resultatmål om økning i oppklaringsprosent i saker om mishandling i nære relasjoner.

Som oppfølging av riksadvokatens kvalitetsundersøkelse fra 2024 om voldtekt skal alle statsadvokater i enkeltsaksbehandlingen av voldtektssaker og saker om mishandling i nære relasjoner særlig ettergå håndteringen av digitale spor og bevis, bruk av etterforsningsplaner og sentrale aspekter ved avhør, samt gi konkrete tilbakemeldinger og veiledning i hver eneste sak. Alle statsadvokatembeter skal primo 2026 utarbeide en rapport om tiltaket. Dette vil ventelig bidra til å styrke kvaliteten i etterforskningen og øke sannsynligheten for oppklaring.

4 Stortinget ber regjeringen opprette MST-CAN (Multisystemic Therapy – Child Abuse and Neglect) i alle Bufetats regioner og Oslo.

Fra barne- og familieministeren har jeg fått opplyst at MST tilbudet allerede er styrket med 26 millioner kroner i 2025. Midlene gjør det mulig å doble kapasiteten på Romerike og i Oslo, styrke tilbudet i Trøndelag og etablere et nytt MST-team i Kristiansand.

MST-CAN kombinerer traumebehandling, foreldreveiledning og systematisk arbeid med hele familien og nettverket. Det innebærer at tiltaket i hovedsak organiseres og finansieres på kommunalt nivå, men Bufetat og Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge (NUBU) har ansvar for opplæring, kvalitetssikring og faglig oppfølging. NUBU har så langt vært tydelige på at erfaringene fra MST-CAN-teamene som er opprettet kommunalt, viser at det er svært viktig å ha teamene plassert på kommunalt nivå. Det innebærer at de er nærmere barnevernstjenestene, familiene de jobber med og nettverket deres.

Det bør i det videre arbeidet med å utvide tilbudet av MST-CAN, holdes fast på at tiltaket bør etableres på kommunalt nivå, eller gjennom interkommunalt samarbeid, men med støtte og oppfølging fra Bufetat og NUBU. Tiltaket er lite utbredt i Norge i dag, og en styrking vil kreve bedre kapasitet i Bufetat og NUBU til å lære opp kommunale team og tilby god kvalitetssikring av arbeidet. Metoden har god forskningsstøtte internasjonalt, men vi har foreløpig begrenset kunnskap om hvordan tiltaket fungerer i en norsk kontekst. Tiltaket er samtidig kostbart, og en vesentlig utvidelse av tiltaket vil kreve en større satsing. En slik satsing må baseres på mer kunnskap om virkningene av tiltaket, blant annet med utgangspunkt i de kommunene som har tatt tiltaket i bruk i dag.

5 Stortinget ber regjeringen sørge for likeverdig finansiering av Oslo kommunes andrelinjetjeneste i barnevernet og Bufetat.

Barna i Oslo skal ha likeverdig hjelp som barna i resten av landet. Når kostnadene i institusjonsbarnevernet har gått opp, er det ingen tvil om at det er utfordrende, også for

Oslo kommune. Regjeringen har prioritert midler til én-til-én-oppfølgning av unge som begår eller har risiko for å begå alvorlig eller gjentakende kriminalitet, til nytt MST-team og til forebyggende arbeid mot barn og ungdom, som for eksempel beredskapsteam på skoler og kriminalitetsforebyggende tiltak. Barne- og familieministeren foreslår imidlertid ikke å endre på dagens finansieringsordning nå.

I 2004 overtok staten ansvaret for alle barnevernsoppgaver som tidligere lå hos fylkeskommunen, med unntak av i Oslo. Det ble vurdert at Oslo hadde en godt etablert barneverntjeneste med tilstrekkelig kapasitet og kompetanse og kommunen ønsket selv å fortsette å ha denne oppgaven.

En av fordelene Oslo har, er at kommunen kan se hele tiltakskjeden i barnevernet i sammenheng. Det kan ikke Bufetat på samme måte. Bufetat må levere på bistandsplikten overfor kommunene når et barn trenger institusjonsplass.

Fylkeskommunen sitt ansvar blir finansiert gjennom rammetilskuddet over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett. Dette gjelder også andrelinjebarnevernet i Oslo, som blir finansiert med et fylkeskommunalt rammetilskudd. I 2026 foreslår regjeringen å gi 859,4 mill. kroner i tilskudd til andrelinjebarnevernet i Oslo. Tilskuddet justeres årlig med den anslåtte pris- og kostnadsveksten i kommunesektoren, og siden 2015 blir tilskuddet også justert med anslått vekst i 1-18-åringer i Oslo.

Staten har etablerte prinsipper for styring av kommunene. Disse er lagt til grunn over lang tid av skiftende regjeringer og storting. Økonomisk og juridisk rammestyring gir kommunene ansvar og frihet for hvordan de ulike tjenestene i kommunene skal finansieres og driftes.

En praksis der regjeringen skal ta stilling til bevilgningsbehovet til andrelinjebarnevernet i Oslo kommune ved hvert forslag til statsbudsjett, vil ikke være i tråd med prinsippene for statlig styring av kommuner og fylkeskommuner. Bevilgningsbehovet kan ikke vurderes uavhengig av styringen og organiseringen av tjenesten i Oslo. Regjeringen har ingen ambisjoner om å detaljstyre Oslo på denne måten.

Bevilgningen til Bufetat og særskilt tilskudd til barnevern for Oslo er ikke direkte sammenlignbare. Antall barn med tiltak utenfor hjemmet er forskjellig i Oslo og resten av landet, og Oslo har en lavere andel barn plassert sammenlignet med landet for øvrig. Bufetat har heller ikke helt likeverdige oppgaver som Oslo.

Barne- og familieministeren opplyser at hun etter en vurdering foreslår ikke å endre på dagens statlige finansiering nå, men at dialogen med Oslo kommune fortsetter.

- 6 *Stortinget ber regjeringen etablere flere barnevernsinstitusjoner, også i Oslo, med forsterket tverrfaglig innslag, i dertil egnede bygg, rettet mot barn som har vedtak om opphold i institusjon etter å ha begått alvorlige eller gjentatte lovbrudd*

Som forslagsstillerne viser til, ble det i 2025-budsjettet prioritert midler til en pilot i en av Bufetats institusjoner av et forsterket institusjonstilbud for barn med store og sammensatte behov, inkludert barn med gjentakende eller alvorlig kriminalitet.

Målet med piloten er å utvikle en mer treffsikker og kunnskapsbasert modell i tett samarbeid med utvalgte kommuner, og derigjennom gi barn med store utfordringer en reell sjanse til varig endring i positiv retning. Derfor bygger piloten på tett samarbeid med kommunene, politi, helse, skole, kriminalomsorg, og barnas familie og nettverk. Piloten har forsterket bemanning, og bygget er tilpasset barnas behov. Det gir systematisk oppfølging og trygge overganger – fra første dag og til barnet er videre i livet.

Med denne piloten tenker vi nytt om hva slags tilbud barn i denne målgruppen kan få innenfor barnevernets rammer. Den bygger på en faglig forståelse av at barnet trenger samtidig hjelp fra flere instanser, innsats fra og tett samarbeid mellom barnevern, politi, helse, skole og kriminalomsorg i tillegg til barnets familie og nettverk (en multisystemisk tilnærming). Piloteringen starter med få plasser, utvalgte samarbeidskommuner og grundige inntaksvurderinger for å legge grunnlaget for kvalitet og treffsikkerhet. Vi ønsker å utvikle en modell som virker – og som kan skaleres. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet vil dele sine erfaringer fra piloten med Oslo, og også trekke på erfaringene og kompetanse fra lignende institusjoner i Oslo i det videre utviklingsarbeidet.

Som forslagsstillerne presiserer, må man sørge for at tiltakene som iverksettes, bunner i kunnskap og en helhetlig tankegang. Piloten er et forsøk med en ny tilnærming, og erfaringene og eventuelt behov for en oppskalering av piloteringen, må ses i sammenheng med institusjonstilbudet som helhet.

Alle barn som trenger omsorg og støtte fordi de ikke kan bo hjemme, har rett på hjelp og skal få det. Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) skal tilby en forsvarlig institusjonsplass når kommuner ber om det. Oslo har selv ansvaret for institusjonstilbudet for barn fra egen kommune, jf. omtale til forslag 5. Fra slutten av 2022 har det vært en økning i etterspørselen etter institusjonstiltak i Bufetat, særlig til barna med de største behovene. Dette har utfordret kapasiteten i Bufetats tilbud, medført en betydelig økning i kjøp, særlig enkeltkjøp til barna med de mest sammensatte behovene samt bidratt til behov for å styrke kapasiteten i institusjonstilbudet generelt. Regjeringen har prioritert betydelige midler til dette, men situasjonen er fremdeles bekymringsfull.

Regjeringen ønsker også å utvikle mer robuste og fleksible institusjoner generelt, som skal kunne ivareta en større bredde i barnas behov, i tråd med *kvalitetsløftet i barnevernet*, jf. Prp. 83 L (2024 - 2025), som ble behandlet av Stortinget i vår. Også denne tilnærmingen blir pilotert, i form av en utprøving i fire av Bufetats regioner. Pilotene skal understøttes av helseteam, tverrfaglig kartlegging og samarbeid med skole. Den langsiktige utviklingen av en ny innretning av institusjonstilbudet vil bygge på erfaringene fra disse pilotene. Det vil kunne ha betydning for innretningen av tilbudet også til barn med store og sammensatte behov knyttet til kriminalitet.

Gitt ovennevnte utfordringer med ivaretagelse av bistandsplikten i Bufetats tilbud som helhet, og ønsket om å utvikle et mer fleksibelt og robust institusjonstilbud i den retningen som er beskrevet i *Kvalitetsløftet*, er det avgjørende at endringer ivaretar tilbudet som gis til alle barn. Utvikling og utprøving må bygge på kunnskap og erfaringer fra blant annet allerede igangsatte piloter.

En rask etablering av piloter med en tilstrekkelig bemanning og kompetanse, samt med adekvate bygg, vil kreve at man baserer piloteringen på omstilling og forsterking av eksisterende institusjonsavdelinger i Bufetats apparat og/eller i Oslo. I tillegg til at piloteringen i seg selv gir et fåtall spesielt ressurskrevende plasser, må Bufetat og Oslo etablere eller anskaffe kapasitet som kompenserer for kapasiteten de aktuelle institusjonene omstilles bort fra. En utvidet pilotering anslås på denne bakgrunn å ha en samlet kostnad på om lag 20 til 25 mill. kroner per plass. De faktiske kostnadene og antall plasser i hver pilot vil bl.a. avhenge av hvilke konkrete eksisterende institusjonsavdelinger man velger å omstille. Forslaget har uansett betydelige budsjettmessige konsekvenser, som må håndteres i de ordinære budsjettprosessene.

- 7 *Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for utrulling og langsiktig finansiering av Oslo-modellen for én-til-én-oppfølgning av barn som har høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd, i hele landet.*

Ordningen med én-til-én oppfølging har vært prioritert fra regjeringens side. Oslo kommune har allerede startet opp et slikt arbeid. Bergen, Trondheim og Stavanger arbeider nå med å få på plass ordningen. I RNB 2025 ble det bevilget 12 mill. kroner til tett individuell oppfølging av barn og unge som er i fare for å begå kriminalitet eller allerede har begått lovbrudd (én-til-én-oppfølgning). Tilskuddet er øremerket Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger med delårseffekt fra oktober 2025. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har fått i oppdrag å forvalte tilskuddsordningen, med forankring i etatssamarbeidet for utsatte barn og unge.

Regjeringen har allerede foreslått å øke bevilgningen til 90 mill. kroner i statsbudsjettet for 2026 til å videreføre og utvide tiltaket. 77 mill. kroner skal gå til ti utvalgte kommuner: Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Drammen, Kristiansand, Sandefjord, Skien, Lillestrøm og Lørenskog. I tillegg skal 5. mill. kroner gå til fagdirektoratene for kompetansestøtte og veiledning til kommunene og 8 mill. kroner til følgeevaluering og opprettelse av et forskningsprogram.

Oslomodellen for én-til-én-oppfølgning har vært en inspirasjon for denne øremerkede tilskuddsordningen, særlig når det gjelder tett og relasjonsbasert oppfølging av ungdom med høy risiko for kriminalitet. Samtidig er det viktig å peke på at Oslomodellen er utviklet i en spesifikk kontekst med ressurser og strukturer som ikke nødvendigvis er direkte overførbare til andre kommuner. Vi har derfor vært opptatt av å legge til rette for lokal tilpasning og fleksibilitet i utforming av tiltaket.

En skreddersydd oppfølging vil variere ut fra individuelle behov, utfordringer, ressurser og mål. I tillegg viser vi til at ordningen skal være frivillig for ungdommene og deres familier. Kostnader til oppfølgingen vil derfor være usikker og variere betydelig fra ungdom til ungdom og kommune til kommune. Evalueringen av tiltaket vil gi mer

kunnskap om hvordan kommunene organiserer oppfølgingen, inkludert antall barn og unge som omfattes, samt kostnadsfordelingen.

Forslagsstillerne ber videre om at tiltaket skal rulles ut i hele landet. I den forbindelse viser regjeringen til at de ti kommunene som mottar midler gjennom ordningen i 2026, er prioritert fordi de har særskilte utfordringer knyttet til barne- og ungdomskriminalitet, basert på vurderinger av utfordringsbildet i hver kommune. Det er vurdert som hensiktsmessig å målrette innsatsen mot disse kommunene. Innsatsen i flere av disse kommunene har samtidig betydning for kriminalitetsutviklingen i nabokommunene, særlig på grunn av mobilitet og påvirkning mellom ungdomsmiljøer på tvers av kommunegrenser.

Det er videre viktig å ikke se på dette tiltaket isolert. Regjeringen har i statsbudsjettet for 2026 foreslått å videreføre 125 mill. kroner til beredskapsteam og skolemiljøteam for å styrke den tverrfaglige oppfølgingen av barn med høy risiko for kriminalitet i skole- og nærmiljøene. Det er også foreslått å videreføre 20 mill. kroner til kriminalitetsforebyggende foreldrestøttende tiltak. I 2025 bevilget regjeringen samlet nær 500 millioner kroner til målrettede tiltak for å forebygge barne- og ungdomskriminalitet og for å stoppe den negative utviklingen. I statsbudsjettet for 2026 foreslår regjeringen å styrke denne forebyggende innsatsen ytterligere.

8 Stortinget ber regjeringen sikre kapasitet innen psykisk helsevern for å kartlegge psykisk og fysisk helse for barn og unge som har høy risiko for å begå alvorlig lovbrudd

Jeg har fått opplyst fra helse- og omsorgsministeren at når det gjelder barn og unge under 18 år med mistanke om eller konstatert alvorlig psykisk lidelse og voldsatferd, så har de regionale helseforetakene på oppdrag fra Helse- og omsorgsdepartementet utarbeidet en «Overordnet plan for sikkerhetspsykiatri». Som del av planen har foretakene utredet innretning av et tilbud for barn og unge under 18 år med alvorlige psykiske lidelser. De regionale helseforetakene vil etablere et sikkerhetspsykiatrisk tilbud til barn og unge i samsvar med planen og tilgjengelige budsjettmidler til formålet. Vi mener dette sikrer kapasitet for å *kartlegge psykisk og fysisk helse for barn og unge som har høy risiko for voldsadferd*.

De regionale helseforetakene har fått i oppdrag å etablere helseteam forankret i psykisk helsevern for barn og unge som er tilknyttet alle barnevernsinstitusjoner. Helsepersonell i teamene skal tilby helsehjelp til barn og unge i barnevernsinstitusjonene og gi nødvendig veiledning til personellet ved institusjonen. I helseteamenes oppfølging vil også barn med høy risiko for å begå alvorlige lovbrudd inngå.

Ifølge Nasjonal veileder for psykisk helsearbeid barn og unge skal kommunen sørge for psykisk helsetjeneste som gir tidlig hjelp og behandling til barn og unge med psykiske plager, begynnende rusmiddelproblemer og reaksjoner på belastende livshendelser. Veilederen understreker også viktigheten av tverrsektorielt samarbeid. Når de

kommunale tjenestene vurderer at det er behov for nærmere undersøkelse og helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten, kan barn og unge med moderat til alvorlig psykisk lidelse som fører til nedsatt funksjon, henvises til psykisk helsevern for barn og unge. Aktuelle helsetilstander som gir grunnlag for henvisning og nærmere vurdering eller utredning i psykisk helsevern for barn og unge, framgår av prioriteringsveileder for psykisk helsevern for barn og unge. Om det foreligger risiko for utøvelse av, eller å bli utsatt for, trusler, vold eller seksualisert vold skal det beskrives i henvisningen. I det nasjonale pasientforløpet for barn beskrives det at risiko for vold og problematisk eller skadelig seksuell atferd skal vurderes fortløpende, og at det skal gjennomføres en voldsrisikovurdering ved behov, jf. Verktøy for voldsrisikovurdering av unge, utgitt av Helsedirektoratet.

Helse- og omsorgstjenesten har for øvrig flere ulike tiltak for å gi hjelp og følge opp barn og unge med psykiske helseplager og som er utsatt for vold i nære relasjoner eller som utøver eller står i fare for å utøve vold. Eksempler på tilbud avhengig av den enkeltes helsebehov er: Ulike ambulante helseteam i psykisk helsevern barn og unge som samarbeider med barnevern og politi, FACT Ung, kunnskapsbasert traumebehandling og lavterskeltilbud i kommunene. Tilbudene bør samordnes med og koordineres med andre tiltak gjennom skole, barnevern eller andre etater, som vektlagt i Opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028). Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner er et viktig virkemiddel for å sikre sammenhengende tjenester. Riksrevisjonen har vist at kommuner med politisk vedtatt handlingsplan har bedre koordinerte tjenester og mer kompetanse i kommunen. Helse- og omsorgstjenesten har også flere forebyggende og folkehelsefremmende tiltak på området, for eksempel faglige retningslinjer om å spørre om voldsutsatthet ved helsestasjon og i svangerskapsomsorgen og digital foreldrestøtte.

Når det gjelder ordningen med tverrfaglige helsekartlegging i barnevernet, bidrar helsepersonell i dag med helsekartlegging av barn som skal flyttes ut av hjemmet gjennom en sakkyndigordning. Dette er barn i barnevernet som i utgangspunktet har høy forekomst av helseplager, særlig psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer. Utfordringer med blant annet å få kartlagte et tilstrekkelig antall barn, tilgang til helsepersonell og utfordringer med oppfølging av barn i helsetjenesten etter kartlegginger, er bakgrunnen for at Stortinget har gitt tilslutning til etablering av en ny modell, jf. Prop 83 L (2024 - 2025) (kvalitetsløftet i barnevernet). Ny modell innebærer et todelt formål om at framtidig tverrfaglig helsekartlegging skal ivareta behov for informasjon om barnets behov for nødvendig helsehjelp og et sammenhengende hjelpetilbud til barn i barnevernet som skal flytte ut av hjemmet. Nytt kartleggingstilbud skal inngå i ordinær spesialisthelsetjeneste og vil erstatte dagens sakkyndigordning. Det er gitt oppdrag til Helsedirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om å utarbeide rammene for ny modell. Økonomiske, administrative og personellmessige konsekvenser skal vurderes, og det er også gitt oppdrag til Helsedirektoratet om å vurdere behovet for regelverksendringer.

For å styrke oppfølgingen av utsatte barn, unge og deres familier, ble det i 2022 vedtatt bestemmelser om samarbeid, samordning, barnekoordinator og individuell plan. Endringene omfattet blant annet lovfesting av en plikt for alle velferdstjenestene til å samarbeide om oppfølgingen av tjenestemottakere som har behov for sammensatte

tjenester, og hvor samarbeid er nødvendig for å gi tjenestemottakeren et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Helse- og omsorgstjenesten skal også bidra og samarbeide med andre sektorer om barn og unge som viser en bekymringsfull atferdsutvikling hvor trusler og vold er en del av bildet. Slik samhandling kan for eksempel være varsling og informasjonsutveksling med andre myndigheter når det er fare for liv og helse. Det vises også til «Nasjonalt forløp barnevern», som innebærer et forsterket ansvar for samarbeid om barn og unge mellom helse og barnevern. Rundskriv om samarbeid mellom barnevern og helse- og omsorgstjenesten, viser også hvilke muligheter tjenestene har for å samarbeide til beste for barn og unge.

Helse- og omsorgsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet, har på høring forslag til endringer i psykisk helsevernloven og politiloven m.m. om utveksling av opplysninger mellom helsetjenesten og politiet og Politiets sikkerhetstjeneste (PST) om personer med psykiske lidelser og antatt voldsrisiko. Departementene foreslår blant annet en hjemmel for Politiets sikkerhetstjeneste (PST) til å pålegge helsepersonell å utlevere nærmere bestemte opplysninger til PST når det er grunn til å undersøke om en person forbereder nærmere bestemte straffbare handlinger. Departementene har ikke konkludert i spørsmålet om det bør innføres uavhengig forhåndskontroll av PSTs pålegg om utlevering av informasjon, og ber særlig om høringsinstansenes syn på dette. PST skal kunne gi pålegg om taushetsplikt om at det er gitt pålegg om utlevering av opplysninger, at opplysninger er utlevert til PST og om hvilke opplysninger som er utlevert.

Departementene foreslår også en plikt for faglig ansvarlig i psykisk helsevern til å varsle politiet ved permisjoner og overføring til tvungent vern uten døgnopphold av pasienter som er under tvungent psykisk helsevern fordi de utgjør en fare for andres liv eller helse. Videre foreslår departementene en tilsvarende plikt til å varsle politiet ved permisjoner, overføringer mellom døgninstitusjoner og overføring til tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold av domfelte som gjennomfører dom på tvungent psykisk helsevern. Det foreslås også en tilsvarende plikt til å varsle politiet ved permisjoner, overføringer mellom døgninstitusjoner og overføring til tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold av domfelte som gjennomfører dom på tvungent psykisk helsevern.

Risiko for å begå alvorlige lovbrudd, gir alene ikke et grunnlag for vurdering og nødvendig helsehjelp fra helse- og omsorgstjenesten. Voldsadferd er i seg selv ikke en helseplage, sykdom eller lidelse som innebærer at helsetjenesten skal iverksette oppfølging, kartlegging/undersøkelse eller oppfølging. Samtidig vil enkelte barn i risiko for å begå alvorlige lovbrudd også ha helsemessige utfordringer som gir grunnlag for helsehjelp.

Å legge en ny og særskilt kartleggingsoppgave til psykisk helsevern for barn og unge, utover etableringen av et sikkerhetspsykiatrisk tilbud, samt de andre overnevnte tilbudene som allerede finnes eller er under etablering i helsetjenesten, vil kreve omfattende endringer og nye prioriteringer, uten at vi vet at tilbudet vil være treffsikkert.

- 9 *Stortinget ber regjeringen utarbeide statlige retningslinjer for ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, med mål om å sette kommuner over hele landet i stand til å fylle ungdomsstraff og ungdomsoppfølging med differensiert innhold av høy kvalitet, tilpasset den enkelte ungdoms behov*

Regjeringen vil bekjempe kriminalitet, og årsakene til kriminalitet. Det viktigste er å sørge for at kriminalitet og uønskede hendelser ikke skjer. Når det først begås kriminalitet, skal den møtes med en rask og treffsikker reaksjon. Dette er spesielt viktig for barn og unge. Straffegjennomføringen skal ta hensyn til den enkeltes forutsetninger, behov og ressurser, men også sette tydelige grenser.

Vi har forbedret straffereaksjonene for ungdom, ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, med nye lovendringer som trådte i kraft i fjor. Endringene skal blant annet sikre raskere iverksettelse av straffen, forenkle det rettslige rammeverket for reaksjonene, tilrettelegge for et bedre tverrsektorielt samarbeid, gi domstolene flere handlingsalternativer og større rom for individuelle vurderinger, og å sikre god ivaretagelse av fornærmede og bygging av relasjoner rundt ungdommen. Antall samtykker er redusert, samtidig som ungdommens rett til medvirkning er styrket og det er innført en klageadgang.

Det er også lagt til rette for at det nasjonalt kan etableres lokale «hurtigspor» for raskere pådømmelse av straffesaker mot gjerningspersoner under 18 år. I 2025 har regjeringen prioritert en særskilt innsats for hurtigere behandling av straffesaker for gjerningspersoner under 18 år i Agder, Oslo, Vest og Øst politidistrikt. I statsbudsjettet for 2026 foreslår vi å utvide innsatsen til Sør-Vest politidistrikt.

Det er et mål for regjeringen at barn ikke skal gjennomføre straff eller varetektsfengsles sammen med voksne. Regjeringen har derfor satt i verk tiltak for å øke kapasiteten ved ungdomsenhetene. I 2023 var det åtte plasser ved to ungdomsenheter, og i 2024 ble to nye plasser ved Ungdomsenhet øst på Eidsvoll tatt i bruk. I 2025 er en ny ungdomsenhet åpnet på Evje. Fire plasser er nå tatt i bruk, og arbeid pågår med å etablere ytterligere syv plasser slik at enheten vil ha totalt 11 plasser. Dette vil innebære en dobling av kapasiteten på siden 2024, fra 10 til 21 plasser. Arbeiderpartiregjeringen vil øke kapasiteten ytterligere, til 27 plasser. Dette skal gjøres gjennom å etablere ytterligere seks plasser ved Ungdomsenhet øst på Eidsvoll. Arbeidet med å planlegge denne utvidelsen er i gang. Vi har også satt i gang en utredning av behovet for å etablere ytterligere plasser på lengre sikt. Kriminalomsorgsdirektoratet er i gang med arbeidet, som skal overleveres departementet før sommeren 2026.

Det var en klar forutsetning da ungdomsstraff og ungdomsoppfølging ble innført i 2014, at alle relevante aktører skulle bidra med sine tjenester under straffegjennomføring. Konfliktrådet har kun en koordinerende rolle for straffegjennomføringen, og har ikke egne tiltak utover å tilrettelegge for gjenopprettende prosess og annen relasjonsbygging.

Sekretariatet for konfliktrådene, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Helsedirektoratet fikk i 2022 et oppdrag om å utrede hindringer og muligheter for tverrsektorielt samarbeid og velferdstjenestenes deltakelse under gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. I utredningen fra høsten 2023 viser de tre

direktoratene til at barn og unge under straffegjennomføring ikke nødvendigvis får den hjelpen de har behov for, selv der hvor tiltak og tilbud finnes. Direktoratene kom til at det er behov for regelverksendringer, pedagogiske virkemidler og styrking av konfliktrådene gjennom økte ressurser og tilføring av kompetanse.

Direktoratene anbefalte at konfliktrådsloven tydeliggjør konfliktrådets ansvar for å samarbeide med velferdstjenestene, og også velferdstjenestenes ansvar for å delta i ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Direktoratenes anbefaling er delvis fulgt opp gjennom konfliktrådsloven § 22 a som trådte i kraft 1. september 2024. Bestemmelsen er tilpasset samarbeidsbestemmelsene i lov 11. juni 2021 nr. 78 om endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator). Imidlertid er det fortsatt behov for å utrede hvilke virkemidler som vil være formålstjenlige for ytterligere å styrke innholdet i, og samhandlingen under, gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

I Meld St. 31 (2024–2025) *Straff som virker – straffegjennomføring for et tryggere Norge* punkt 8.1 varsler regjeringen at vi vil utrede hvilke virkemidler som er formålstjenlige for å styrke innholdet i, og samhandlingen under, gjennomføring av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, herunder en tydeligere lovregulering.

10 Stortinget ber regjeringen styrke eksisterende og opprette flere avhopperprogrammer for unge lovbrytere

Det er i perioden 2022–2024 gitt støtte til utvikling av programmer for å hjelpe personer ut av kriminalitet og kriminelle nettverk, blant annet EXIN i Oslo. EXIN er et tilbud til personer mellom 18 og 30 år i Oslo som ønsker seg et liv uten kriminalitet. Tilbudet organiseres av SaLTo, som er Oslo kommune og Oslo politidistrikt sin samarbeidsmodell for å koordinere og samordne det rus- og kriminalitetsforebyggende arbeidet overfor barn og unge. Relevante tema er bolig, økonomi, utdanning, arbeid, familie, nettverk, fritid og rus.

Oslo kommune samarbeider tett med både politi og kriminalomsorg og har valgt å videreføre arbeidet over eget budsjett.

For øvrig nevnes at ved endringer i straffegjennomføringsloven som trådte i kraft 1. desember 2024, har regjeringen innført lovendringer som skal sikre unge domfelte bedre oppfølging ved løslatelse (styrket ettervern i kriminalomsorgen).

Med hilsen

Astri Aas-Hansen

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur

